

Voorlopige aanduiding

Watergevoelig openruimtegebied 'Spinnewiel'

in Affligem

Bijlage II: toelichtingsfiche

Vlaamse
overheid

DEPARTEMENT
OMGEVING

Inhoudsopgave

1	Doelstelling en beleidscontext	4
1.1	Doelstelling	4
1.2	Beleidscontext.....	4
1.2.1	Ruimtelijk structuurplan Vlaanderen	4
1.2.2	Decreet Integraal Waterbeleid.....	4
1.2.3	Blue deal.....	5
1.2.4	Klimaatadaptatieplan	5
1.3	Voortraject	5
2	Beschrijving van gebied en het watersysteem	7
2.1	Feitelijke toestand.....	7
2.2	Waterbergend vermogen en overstromingsgevoeligheid	7
2.3	Stroomgebiedbeheerplan Denderbekken	9
2.4	Signaalgebied – startbeslissing Vlaamse Regering.....	10
2.5	Juridische toestand	11
2.6	Gemeentelijke structuurplannen.....	12
2.7	Overige beleidsplannen	13
3	Onderzoek sectorale wetgeving	13
3.1	Milieu-effectrapportage.....	13
3.2	Ruimtelijke veiligheidsrapportage	14
3.3	VEN-toets	14
3.4	Onroerendergoed-toets.....	14
4	Advies lokale besturen	14
5	Rechtsgevolgen.....	15
5.1	Stedenbouwkundige voorschriften.....	15
5.2	Verkavelingen en principiële akkoorden.....	15
5.3	Ruimtebalans	16
6	Conclusie.....	16

1 Doelstelling en beleidscontext

1.1 Doelstelling

Overstromingen volgen mekaar jaar na jaar op en drukken ons met de neus op de feiten. De combinatie van veel verspreide bebouwing en verharding en een waterbeleid dat eeuwenlang voornamelijk gericht was op het afvoeren van water, maakt Vlaanderen kwetsbaar voor de gevolgen van de klimaatverandering. Dit versterkt overstromingsrisico's en verminderde waterinfiltratie in de bodem. Er blijft ook steeds minder ruimte vrij om het water op te vangen bij hevige regenbuien. Bepaalde gebieden in Vlaanderen overstromen nu al met de regelmaat van de klok, vaak zelfs bij minimale neerslag.

Een duurzame en klimaatbestendige ruimtelijke ontwikkeling is slechts mogelijk door het afremmen van het bijkomend ruimtebeslag en het maximaal vrijwaren van de open ruimte. Dit principe is intussen bekend als de 'bouwshift'. Tegelijk moet de verhardingsgraad in de openruimte afnemen.

Om Vlaanderen beter te beschermen tegen zowel droogte als wateroverlast zette de Vlaamse Regering de Blue Deal op, om van Vlaanderen opnieuw een spons te maken door voldoende ruimte te voorzien voor water. Ruimte geven aan water is noodzakelijk in het kader van het voorkomen van droogte en overstromingen. Dit gebeurt door de watergevoelige gebieden te vrijwaren van verdere bebouwing en verharding, waardoor het waterbergend vermogen behouden blijft en stroomafwaarts gelegen dorpen en kernen gevrijwaard blijven van wateroverlast.

Om Vlaanderen klimaatrobuster te maken is het bijgevolg cruciaal om gebieden met een groot waterbergend vermogen of overstromingsrisico niet meer te ontwikkelen voor harde bestemming (wonen, industrie, ...) en deze dusdanig in te richten dat we hun potentieel maximaal kunnen vrijwaren en benutten.

Deze gebieden worden daarom herbestemd naar een openruimtefunctie via een ruimtelijk uitvoeringsplan of aanduiding als watergevoelig openruimtegebied.

1.2 Beleidscontext

1.2.1 Ruimtelijk structuurplan Vlaanderen

Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen is sinds 1997 een belangrijk fundament van het ruimtelijk beleid. Het is een visie die aangeeft hoe we in Vlaanderen best met onze ruimte omgaan. We moeten investeren in onze steden, zodat dit aangename plekken zijn om te wonen. Wat nog rest aan groen en open ruimte moeten we bewaren.

De aanduiding van watergevoelige openruimtegebieden geeft mee uitvoering aan het principe van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen waarbij gesteld wordt dat het fysisch systeem ruimtelijk structurerend is. De ruimtelijke structuur van het buitengebied wordt in Vlaanderen bepaald door onder meer het samenhangend geheel van rivier- en beekvalleien. Het fysisch systeem, waaronder de hier te vrijwaren valleigebieden en andere overstromingsgevoelige gebieden, vormt hiermee het richtinggevend kader voor de ontwikkeling van natuur, bos, landbouw en landschap in het buitengebied.

1.2.2 Decreet Integraal Waterbeleid

Het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018 (waterwetboek), vormt het juridisch kader voor het integraal waterbeleid in Vlaanderen. Het decreet bevat ook de omzetting van de kaderrichtlijn Water en de Overstromingsrichtlijn.

Dit decreet legt de doelstellingen en beginselen van het integraal waterbeleid vast, waarbij de multifunctionaliteit van watersystemen sterk benadrukt wordt. Daarnaast bepaalt het hoe de watersystemen ingedeeld worden in stroomgebieden en stroomgebiedsdistricten, bekkens en deelbekkens en vertaalt het die indeling in watersystemen door in de organisatiestructuur en de planning voor het integraal waterbeleid. Zo wordt er ook het kader mee vastgesteld voor de stroomgebiedbeheerplannen.

De stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas 2022-2027 werden vastgesteld door de Vlaamse Regering op 1 juni 2022. Hierin is onder meer de actie 6_A_0022 opgenomen om gevolg te geven aan de startbeslissingen van de Vlaamse Regering inzake signaalgebieden door herbestemming van de noodzakelijke deelgebieden via de aanduiding van watergevoelige openruimtegebieden of via ruimtelijke uitvoeringsplannen.

1.2.3 Blue deal

In de strijd tegen waterschaarste en droogte riep de Vlaamse Regering de Blue Deal in het leven om via tal van acties de strijd tegen waterschaarste en droogte op het terrein aan te gaan. De aanduiding van watergevoelige openruimtegebieden speelt in op het voorkomen van bijkomende verharding. Daarnaast kan de vrijgehouden open ruimte mee ingezet worden voor waterconservering. Het water kan in deze gebieden worden vastgehouden en krijgt de tijd om te infiltreren naar het grondwater.

1.2.4 Klimaatadaptatieplan

Het Vlaams klimaatadaptatieplan moet Vlaanderen verder voorbereiden op de effecten van de klimaatverandering en dit zowel op korte termijn, tegen 2030, alsook op langere termijn, tegen 2050. Natuurgebaseerde oplossingen en technologische innovatie worden daarbij onze belangrijkste bondgenoten.

Bij de afbakening van de watergevoelige openruimtegebieden bestaan er koppelkansen met onder meer de doelstelling voor bosuitbreiding. Het verkennen van het bebossingspotentieel in deze gebieden is dan ook expliciet opgenomen. Daarnaast zorgt de vrijwaring van deze gebieden voor de blijvende vastlegging van koolstof en buffering van wateroverlast.

1.3 Voortraject

In uitvoering van het Decreet Integraal Waterbeleid keurde de Vlaamse Regering op 30 januari 2009 de 11 bekkenbeheerplannen voor de periode 2008-2013 goed (VR 2009 3001 DOC. 0100). Deze waterbeheerplannen vormden het kader voor een heel gamma aan maatregelen m.b.t. het integraal waterbeheer. In elk van die 11 beheerplannen was een actie (A7) opgenomen om de bestemming te toetsen van een aantal zones gelegen in actueel of potentieel waterbergingsgebied of in waterconserveringsgebied.

De bekkensecretariaten kregen binnen de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW) de taak om deze screening uit te voeren voor de 11.400 ha onbebouwde harde bestemmingen van het gewestplan die overlappen met deze voor het watersysteem belangrijke gebieden. Vanaf 2009 onderwierpen de bekkenstructuren deze gebieden aan een grondige analyse die o.a. dienst moest doen als onderbouwde input voor ruimtelijke planningsprocessen. Deze gebieden kregen de naam “signaalgebied”; het gaat om nog niet ontwikkelde gebieden waar een tegenstrijdigheid kan bestaan tussen de geldende bestemmingsvoorschriften en het belang van dit gebied voor het watersysteem.

In een eerste fase werden in 2009-2010 de meest relevante en prioritaire gebieden verspreid over gans Vlaanderen afgebakend, op basis van hun oppervlakte, omvang van de waterproblematiek en ontwikkelingsdruk. Hierbij werden nabijgelegen stukken gebundeld tot samenhangende gehelen met de nog niet ontwikkelde omgeving.

Voor 66 prioritaire gebieden werden binnen de CIW-fiches opgemaakt die zowel de wateraspecten als de ruimtelijke aspecten van deze signaalgebieden onderzochten, zowel vanuit juridisch als beleidsmatig oogpunt. Telkens werd ook een suggestie voor ontwikkelingsperspectief meegegeven vanuit het wateraspect met eventueel voorstel voor herbestemming. Meestal werd binnen het signaalgebied nog een opdeling gemaakt in deelgebieden, met afzonderlijke ontwikkelingsopties. Elk van deze fiches werd door het betrokken bekkenbestuur goedgekeurd, om tot een gedragen suggestie te komen. In 2013 volgde nog een tweede reeks van 17 signaalgebiedsfiches.

In 2013 besliste de Vlaamse Regering (VR 2013 2903 DOC. 0303-1) om deze signaalgebieden grondiger aan te pakken om het waterbergend vermogen van Vlaanderen te vrijwaren. Voor elk gebied waarvan blijkt dat het ontwikkelen volgens de huidige bestemming het overstromingsrisico verhoogt, werkte de CIW aan bijkomende voorwaarden of een alternatief ontwikkelingsperspectief. In die ontwerp-startbeslissingen werd ook gezocht naar het best in te zetten instrumentarium en de bijhorende initiatiefnemende overheid. In 2014 keurde de

Vlaamse Regering de vervolgotrajecten goed voor de eerste reeks van 66 signaalgebieden (VR 2014 2401 DOC. 0086 en VR 2014 0905 DOC.0724) en in 2015 volgde reeks 2 met 17 signaalgebieden (VR 2015 0805 DOC. 0454).

Vervolgens werd door de CIW en op basis van de meest recente gegevens over bestemming, bebouwing en overstromingsgevoeligheid een derde en laatste selectie gemaakt van nog 152 te onderzoeken signaalgebieden. Ook in deze laatste reeks werd in nauw overleg met de gemeentebesturen en de waterloopbeheerders gezocht naar een integrale toekomstvisie, waarbij zowel de waterproblematiek als ruimtelijke aspecten in rekening werden genomen voor het bepalen van het ontwikkelingsperspectief (watertoets, bijkomende voorwaarden of nieuwe functionele invulling). Op 31 maart 2017 keurde de Vlaamse Regering deze laatste reeks startbeslissingen goed (VR 2017 3103 DOC. 0313).

In de startbeslissingen die de Vlaamse Regering voor elk signaalgebied goedkeurde, werd na grondige analyse een vervolgotraject en een gebiedsgericht ontwikkelingsperspectief bepaald dat rekening houdt met het watersysteem en waarbij minstens het waterbergend vermogen behouden blijft. In die beslissingen zijn volgende zaken vastgelegd:

- het ontwikkelingsperspectief van het signaalgebied;
- het bestuur dat initiatief moet nemen;
- het instrument dat gebruikt moet worden om het ontwikkelingsperspectief te realiseren.

De vervolgstappen met betrekking tot de signaalgebieden gaan van een waterrobuuste inrichting binnen de geldende bestemming tot een (gedeeltelijke) herbestemming van het gebied met flankerende maatregelen. De signaalgebieden en de bijhorende beslissingen zijn terug te vinden op de geoloketten van www.signaalgebieden.be.

Er worden twee categorieën van vervolgotrajecten onderscheiden:

- Verscherpte watertoets. De geldende harde bestemming blijft behouden, maar er kunnen in het kader van de watertoets wel extra voorwaarden opgelegd worden voor de ontwikkeling van het gebied.
- Bouwvrije opgave. Delen van het signaalgebied moeten bouwvrij blijven en moeten bijgevolg een andere bestemming krijgen.

Uit voorgaande grondige analyses bleek dat 172 gebieden dermate belangrijk zijn voor de waterbeheersing dat er minstens in een deel niet meer gebouwd kan worden. Initieel werd vooropgesteld om deze gebieden met bouwvrije opgave via een ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) te herbestemmen. Mede de lange doorlooptijd van een dergelijk planproces zorgde ervoor dat begin 2023 slechts een dertigtal signaalgebieden zijn herbested via een RUP (gemeentelijk, provinciaal, gewestelijk).

Op vandaag lopen nog diverse planprocessen voor opmaak van een RUP om signaalgebieden te herbestemmen. Voor de andere gebieden zal de bouwvrije opgave vertaald worden via aanduiding als watergevoelig openruimtegebied (WORG) in uitvoering van artikel 5.6.8 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO), ingevoerd bij decreet van 8 december 2017 houdende wijziging van diverse bepalingen inzake ruimtelijke ordening, milieu en omgeving.

In 2018 startte de CIW met de voorbereiding voor de aanduiding van deze watergevoelige openruimtegebieden, vertrekkende van de startbeslissingen van de Vlaamse Regering. Op 12 maart 2018 gaf de CIW goedkeuring aan het ontwerp voor de voorlopige aanduiding van 124 watergevoelige openruimtegebieden. Het voorstel kwam tot stand in overleg met de bekkensecretariaten, het departement Omgeving, de waterloopbeheerders en de betrokken gemeenten. Plannende overheden konden voor alle signaalgebieden aangeven of ze nog op korte termijn een planinitiatief zouden opstarten om zelf een herbesteding uit te voeren of ze verkozen om deze als WORG aan te duiden.

Begin mei 2018 vroeg de CIW advies aan het college van burgemeester en schepenen van de betrokken gemeenten over het voorstel voor de voorlopige aanduiding. Vervolgens werd ook het kennisgevingsdossier voor het plan-m.e.r. ingediend en werd het ter inzage gelegd van 30 juli tot en met 30 augustus 2018. (voor advies zie hoofdstuk 4).

Gezien de nieuwe overstromingskaarten, zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 25 november 2022 (VR 2022 2511 DOC.1289), is een actualisatie van de ontwerpen vereist. Hierbij zal uiteraard ook rekening moeten gehouden worden met een geactualiseerde feitelijke en juridische toestand.

Bij de aanduiding van WORG zal de Vlaamse Regering zich niet beperken tot de 124 door de CIW voorbereide gebieden. Enerzijds zijn er 4 gebieden die intussen opgenomen zijn/worden in een RUP-proces, anderzijds zijn er

gebieden waarvoor de opmaak van een RUP niet langer prioritair is. Een eerste screening leverde 18 bijkomende gebieden op.

Met deze ontwerpbeslissing geeft de Vlaamse Regering uitvoering aan de vooropgestelde aanduiding van WORG voor het gebied 'Spinnewiel' in Affligem (SG_DEN_AG12).

2 Beschrijving van gebied en het watersysteem

2.1 Feitelijke toestand

Het gebied is gelegen in de gemeente Affligem en sluit aan op de westelijke rand van de kern van Teralfene. Het gebied wordt grofweg omringd door de spoorweg Brussel-Gent in het zuiden, een bos en de Dendervallei in het westen, de Achterdaalstraat in het noorden en de bebouwing langs J. B. Callebautstraat en de Calloystraat in het oosten.

Het watergevoelig openruimtegebied met een oppervlakte van 1,5 ha is onbebouwd, het huidige bodemgebruik is weiland en bos en maakt deel uit van de Dendervallei.

Figuur 1. Bestaande feitelijke toestand: luchtfoto met aanduiding begrenzing WORG

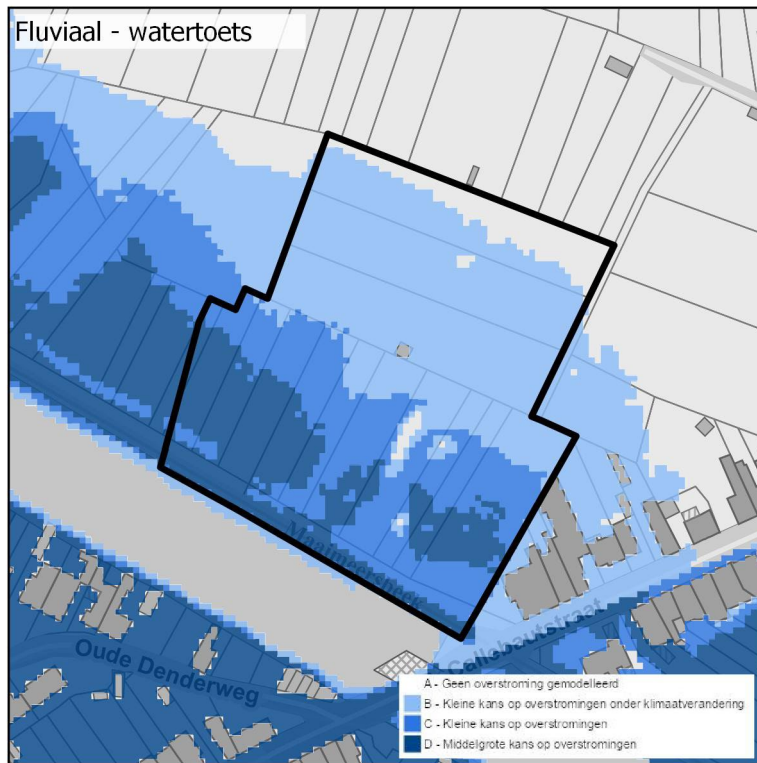

2.2 Waterbergend vermogen en overstromingsgevoeligheid

Watertoetskaarten - overstromingsgevoelige gebieden (VR 2022 2511 DOC.1289)

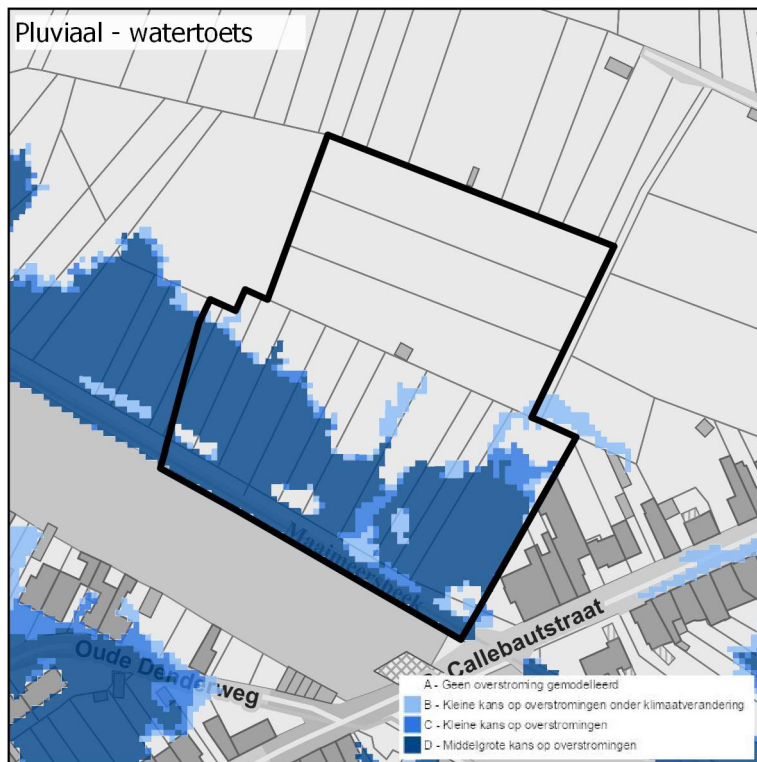
De modellering beschikbaar voor fluviale overstromingen vanuit de nabijgelegen Maimeersbeek (2de categorie), toont in het zuiden een kleine tot middelgrote kans op overstromingen. In het noordelijk deel is er een kleine kans op overstromingen onder klimaatverandering.

Figuur 2. Watertoetskaart - overstromingsgevoelige gebieden fluviaal

Het pluviale model toont enkel in het zuiden een middelgrote kans op overstromingen.

Figuur 3. Watertoetskaart - overstromingsgevoelige gebieden pluviaal

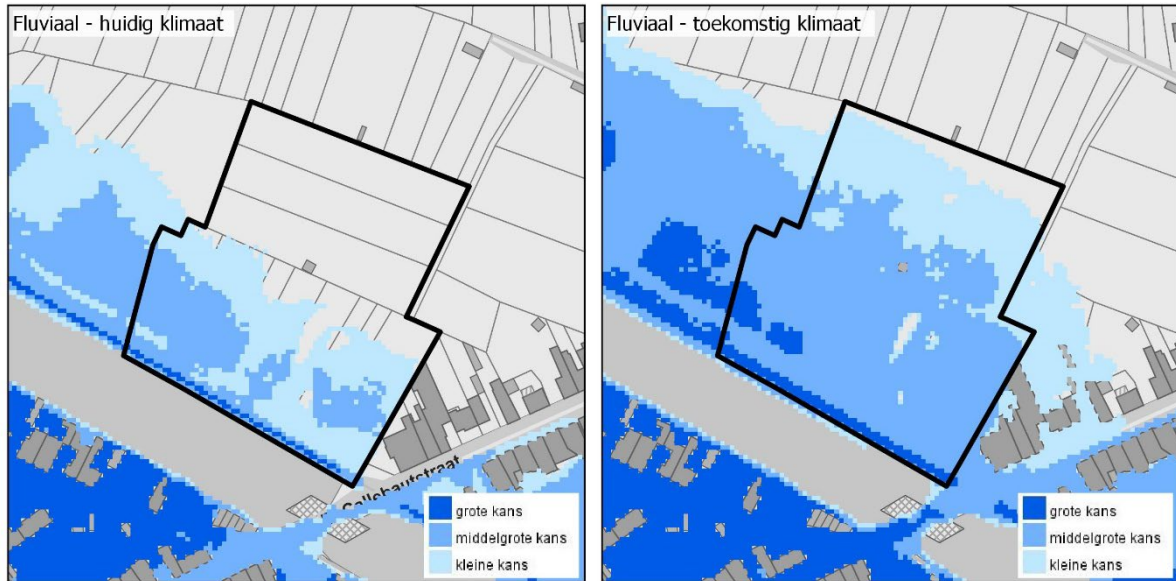

Overstromingsrichtlijn - overstromingsgevaarkaarten

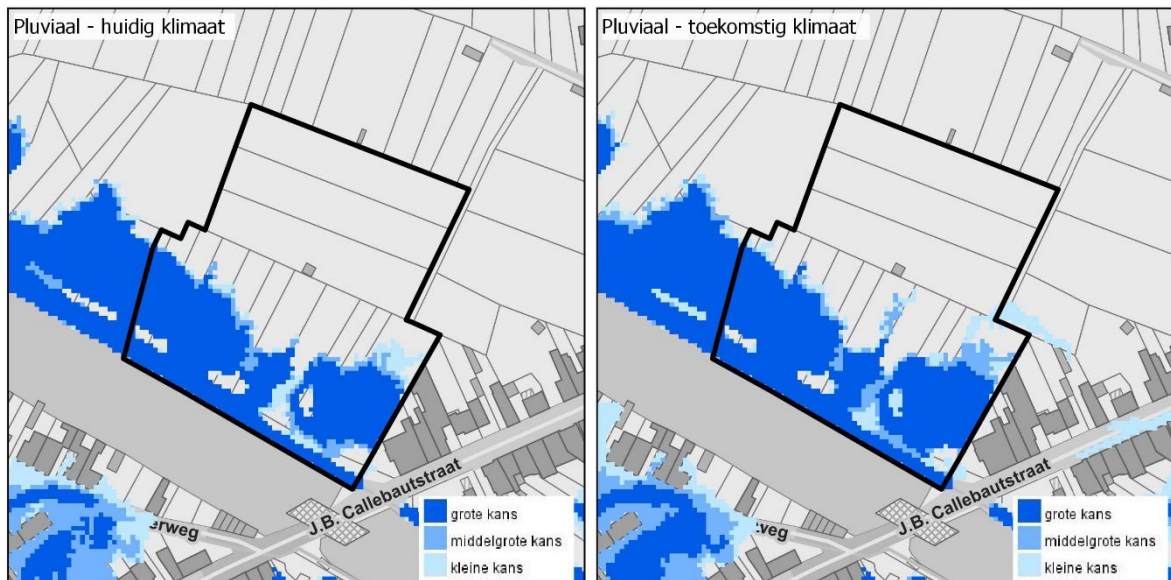
Volgens artikel 6 van de Europese Overstromingsrichtlijn (ORL) en artikel 1.7.3.1 § 3 van het Waterwetboek (VR 2018 1506 DOC.0638) moet de Vlaamse Regering zorgen voor alle significante bronnen van overstromingen en voor drie kansscenario's (kleine kans, middelgrote kans en grote kans op overstromingen, indien van toepassing). Daarbij werd ervoor gekozen om zowel kaarten voor het huidige klimaat als voor toekomstig klimaat (met klimaatprojectie 2050) op te maken.

Deze overstromingsgevaarkaarten zijn de bron voor de watertoetskaarten en geven een meer gedetailleerd beeld van de overstromingskansen in diverse scenario's. Het algemene beeld is daarom gelijkaardig aan de kaarten hierboven, maar toont onder meer ook de grote kans op overstromingen.

Figuur 4. Overstromingsgevaarkaart: overstroombaar gebied bij huidig en toekomstig klimaat (fluviaal)

Figuur 5. Overstromingsgevaarkaart: overstroombaar gebied bij huidig en toekomstig klimaat (pluviaal)

2.3 Stroomgebiedbeheerplan Denderbekken

Het bekkenspecifieke deel voor het Denderbekken van de stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas 2022-2027, werd voorbereid door de overlegstructuren van het Denderbekken. Het werd samen met de andere

onderdelen van de stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas 2022-2027, vastgesteld door de Vlaamse Regering op 1 juli 2022.

In het de omgeving van het gebied zijn twee acties aanwezig uit de Stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027. Deze twee acties zullen slechts een zeer beperkte impact hebben op het WORG.

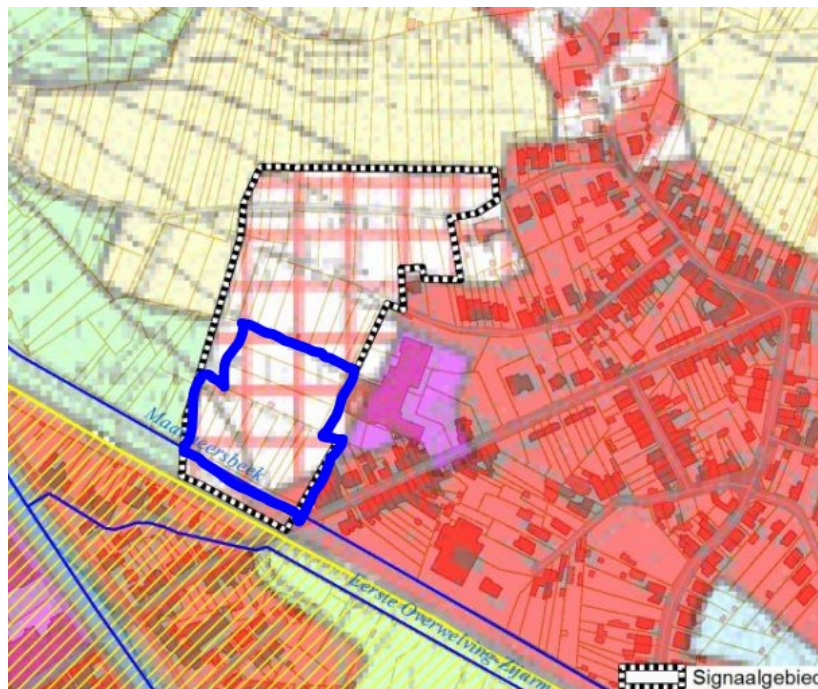
- Actie 5B_A_0027: Vervangen van de stuwen op de Dender: Vervangen van de sterk verouderde stuwen te Geraardsbergen, Idegem, Pollare, Denderleeuw en Aalst. Afschaffen van de stuw te Teralfene en aanpassen van het pand Denderleeuw - Teralfene.
- Actie 5B_A_0026: Opwaardering van de Dender voor schepen tot 1350 ton afwaarts Aalst: Opwaardering van de Dender tussen Aalst en Dendermonde van een klasse II vaarweg naar een klasse IV vaarweg. Vervanging van de sluis van Denderbelle door een klasse IV sluis, inclusief de vervanging van de stuw en omgevingsaanleg. Men verwacht dat deze opwaardering ook voor een vergroting van het volume van water in de Dender inhoudt en een beter controleerbare afvoer.

Verder geeft deze beslissing ook uitvoering aan de generieke actie 6_A_0022 om gevolg te geven aan de startbeslissingen van de Vlaamse Regering inzake signaalgebieden door herbestemming van de noodzakelijke deelgebieden via de aanduiding van watergevoelige openruimtegebieden of via ruimtelijke uitvoeringsplannen.

2.4 Signaalgebied – startbeslissing Vlaamse Regering

Het signaalgebied 'Spinnewiel' behoort tot het Denderbekken op grondgebied van de gemeente Affligem, deelgemeente Teralfene. Het gebied maakt deel uit van de Dendervallei en sluit aan op de westelijke rand van de kern van Teralfene. Het gebied is onbebouwd, het huidige bodemgebruik is weiland en bos. Het zuiden van het signaalgebied kent een overstromingsproblematiek.

Figuur 6. Aanduiding signaalgebied, WORG-afbakening en gewestplan

Op 31 mei 2013 werd dit gebied door de Algemene Bekkenvergadering Denderbekken geselecteerd voor opname in de prioritair te onderzoeken signaalgebieden. De motivatie voor opname is als volgt:

“Het aandachtsgebied “Spinnewiel” (Affligem) is prioritair geselecteerd omwille van zijn aanzienlijke oppervlakte aan actueel waterbergingsgebied en waterconserveringsgebied.”

De afbakening van het signaalgebied werd tijdens het overleg van 18 maart 2014 besproken, waarop de provincie en gemeentebestuur waren verontschuldigd. Zij maakten hun advies schriftelijk over:

De gemeente geeft aan dat er geen behoefte is om het WUG te ontwikkelen, het signaalgebied (beperkte zone) zal gevrijwaard worden van bebouwing. In het kader van het realiseren van het bindend sociaal objectief werd in het GRS voorgesteld om de achterhaalde bestemming van het industriegebied langs de

Callebautstraat op te heffen en om te zetten naar wonen en om het hierachter gelegen woonuitbreidingsgebied in deze ontwikkeling te betrekken. Het bindend sociaal objectief zal elders gecreëerd worden door aansnijding van andere woonuitbreidingsgebieden.

De provincie vermeldt dat het woonuitbreidingsgebied (WUG Calloy) nog niet is ontwikkeld en in het GRS staat aangeduid voor de ontwikkeling van sociale woningbouw. Het RUP dat door de gemeente zal worden opgesteld moet voldoen aan de voorwaarden zoals opgesomd in het GRS. Het provinciaal ruimtelijk structuurplan geeft aan dat wonen prioritair worden gestimuleerd in het hoofddorp met aandacht voor een gedifferentieerd woonaanbod. WUG's kunnen aangesneden worden ten behoeve van het doelgroepenbeleid. Nieuwe woonontwikkelingen moeten afgestemd worden op de schaal waarbij het te ontwikkelen gebied behoort. De Dender is in het provinciaal structuurplan Vlaams-Brabant geselecteerd als een natuurlijke structuurdrager. Op basis van de overstromingsproblematiek die zich voordoet op betreffende percelen, kan een beleid ondersteund worden waarbij het meest overstromingsgevoelige deel van het woonuitbreidingsgebied gevrijwaard wordt van bebouwing. Dit is eveneens het deel van het WUG dat het dichtst bij de spoorweg gelegen is. De overige, minder overstromingsgevoelige delen van het WUG, kunnen nog ontwikkeld worden mits rekening te houden met 'overstromingsgevoelig bouwen'.

De Vlaamse Regering nam op 8 mei 2015 een startbeslissing over het signaalgebied Spinnewiel en opteerde voor een bouwvrije opgave voor het zuidelijk deel van het signaalgebied. Het noordelijk deel van het signaalgebied, gelegen in woonuitbreidingsgebied, zou het voorwerp uitmaken van een gemeentelijk RUP. Het gemeentelijk RUP werd nog niet opgestart.

De conclusie van de gebiedsfiche voor het signaalgebied Spinnewiel luidde:

"Nieuwe functionele invulling van het zuidelijk deel van het gebied wordt gerealiseerd via een gemeentelijk RUP voor het gehele signaalgebied waarbij de overstromingskans richtinggevend is voor het vastleggen van de begrenzing tussen zones die gevrijwaard worden van bebouwing en waar beperkte randvoorwaarden in functie van waterconserving kunnen volstaan (met een eventuele tussenzone met randvoorwaarden voor overstromingsvrij bouwen). In afwachting van het in werking treden van dit RUP, dient ontwikkeling van het gebied in overeenstemming te zijn met het algemeen beoordelingskader van de omzendbrief."

De Vlaamse Regering beslist de gemeente te mandateren om een RUP op te starten of een ander bewarend initiatief te nemen. In afwachting van een RUP worden de conclusies van de ontwerpstartbeslissing doorvertaald via een adequaat vergunningenbeleid (bijvoorbeeld een verkavelingsvergunning met aangepaste stedenbouwkundige voorschriften) of via een ander instrument."

Link naar fiche signaalgebied:

<https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/beleidsinstrumenten/signaalgebieden/fiches/DEN-AG12.pdf>

2.5 Juridische toestand

Het gebied is grotendeels gelegen in woonuitbreidingsgebied en voor een klein deel woongebied volgens het gewestplan.

Er zijn binnen de aanduiding geen niet-vervallen verkavelingen of principiële akkoorden (PRIAK) gekend.

Figuur 7. Gewestplan

2.6 Gemeentelijke structuurplannen

Het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan (GRS) van Affligem is goedgekeurd op 24 november 2011.

In het GRS wordt de Dendervallei aangehaald als een belangrijke open ruimte structuur. Het aandachtsgebied (WUG Calloy) valt binnen een strategisch project uit het GRS. Hierover wordt het volgende gezegd (p.43): *“Opmaak RUP wonen Spinnewiel: omzetten bedrijventerrein en ontwikkelen woonuitbreidingsgebied op langere termijn mits voldaan aan de randvoorwaarden.”*

De randvoorwaarden voor dit project zijn (A18):

- Voorzien van gedifferentieerd wonen
- Aandacht voor interne ontsluiting + voorzien van voldoende aansluitingen op het omliggende wegennet
- Aandacht voor groenvoorzieningen (voorzien van dreven, voortuinen, gemeenschappelijk groen)
- Aandacht voor architectuur
- Voldoende afstand houden van de spoorlijn
- Voorzien van een goed leesbare wijk, de wijk moet op een dergelijk manier ingericht worden tot deze zowel past binnen de omgeving maar ook intern een duidelijke structuur heeft op vlak van ontsluiting (vermijden teveel pijpenkoppen e.d.), architectuur (dit dient een harmonieus geheel te vormen e.d.)
- Ontwikkeling inpassen in het bindend sociaal objectief
- Dit project dient gefaseerd ontwikkeld te worden

Alvorens een ontwikkeling geheel of deels van het woonuitbreidingsgebied toe te staan, dient eerst een grondig onderzoek te gebeuren over de:

- Watertoets/riolering (afwateringsmogelijkheden en buffercapaciteit)
- Mobiliteit en parkeren
- Landschapswaarde (landschapsevaluatie)
- Landschappelijke inkleding bij eventuele realisatie
- Een gedeeltelijke ontwikkeling mag de ontwikkeling van de rest van het gebied niet hypothekeren
- Bij de realisatie door een privaat initiatief dient rekening gehouden te worden met het “bindend sociaal objectief”

In het bindend gedeelte is over dit gebied het volgende opgenomen (p.4): *“Er wordt een onderzoek opgestart teneinde het westelijk gelegen woonuitbreidingsgebied te Teralfene aan te snijden met het oog op sociale woningbouw, in dit RUP wordt ook de omzetting van het industriegebied langs de Callebautstraat naar wonen geïntegreerd.”*

2.7 Overige beleidsplannen

T.OP – Dender (Territoriaal Ontwikkelingsprogramma Dender)

Het lopende programma “Ruimte voor Water- Dendervallei” vormt de eerste werf binnen T.OP Dender, een strategisch Plan “Ruimte voor Water in de Dendervallei”. Met dit project probeert men een overstromingsveilige vallei van de Dender te creëren. Focus is de T100 contour van de Denderoverstromingen. Één van de elementen is onder meer de locaties die nu al overstromen bij een T100, maar nog niet ontwikkeld zijn, maximaal te vrijwaren van toekomstige ontwikkelen.

Het aanduiden van het gebied Spinnewiel als WORG past volkomen binnen dit kader.

Gemeentelijk RUP ‘Spinnewiel’

Op 8 juni 2023 vraagt de gemeente Affligem een overleg over een op te starten gemeentelijk RUP voor het woonuitbreidingsgebied. Hiervoor werd nog geen beslissing genomen. Teneinde het bouwvrije karakter van het zuidelijk deel van het signaalgebied te garanderen, is een aanduiding als watergevoelig openruimtegebied (WORG) aangewezen. Op basis van de geactualiseerde overstromingskaarten werd de ontwerp-contour van het WORG uit 2018 in beperkte mate naar het noorden uitgebreid met drie kadastrale percelen.

3 Onderzoek sectorale wetgeving

3.1 Milieueffectrapportage

De milieueffectrapportage verloopt via de generieke procedure. De procedure start met de opmaak van een kennisgeving.

Een kennisgeving bevat onder andere een beschrijving van het voorgenomen plan en een voorstel van de wijze waarop het milieuonderzoek zal uitgevoerd worden. De kennisgevingsnota voor de aanduiding van de watergevoelige openruimtegebieden werd van 30 juli tot en met 30 augustus 2018 ter inzage gelegd. Het Team Mer stelde, rekening houdend met de adviezen en inspraak, richtlijnen op voor de opmaak van het eigenlijke plan-MER.

Op basis van de richtlijnen werd het ontwerp-plan-MER opgemaakt door deskundigen onder leiding van een erkend MER-coördinator. Na een verwerking van de opmerkingen, is het (ontwerp) plan-MER klaar voor het openbaar onderzoek.

Tijdens het openbaar onderzoek kunnen burgers en adviesinstanties opmerkingen geven op het ontwerpplan én het (ontwerp) plan-MER. Opmerkingen en adviezen kunnen aanleiding geven tot aanpassingen en aanvullingen aan het plan en het plan-MER. Vóór de definitieve vaststelling van het plan, keurt het Team Mer het plan-MER goed.

Op basis van het gevoerde milieueffectenonderzoek worden geen significante negatieve effecten op de leefomgeving verwacht. In het ontwerp van plan-MER worden geen milderende maatregelen noodzakelijk geacht. Het ontwerp plan-MER wordt samen met het besluit houdende de voorlopige aanduiding ter inzage gelegd in het openbaar onderzoek.

3.2 Ruimtelijke veiligheidsrapportage

Ter uitvoering van de Seveso-richtlijn¹ dient in het beleid inzake ruimtelijk ordening rekening gehouden te worden met de noodzaak om op langetermijnbasis voldoende afstand te laten bestaan tussen Seveso-inrichtingen (i.e. inrichtingen met een zodanige hoeveelheid aan gevaarlijke stoffen op het terrein dat zij vallen onder het toepassingsgebied van de Seveso-richtlijn) enerzijds en aandachtsgebieden (zoals gedefinieerd in het besluit van de Vlaamse Regering houdende nadere regels inzake ruimtelijke veiligheidsrapportage) anderzijds. Deze doelstelling wordt verwezenlijkt door het houden van toezicht op de vestiging van nieuwe Seveso-inrichtingen, op wijzigingen van bestaande Seveso-inrichtingen, en op nieuwe ontwikkelingen rond bestaande Seveso-inrichtingen.

Om een inschatting te maken van het aspect externe mensveiligheid, toetste de dienst Veiligheidsrapportage van het Departement Omgeving het voorgenomen plan af aan de hand van criteria die werden opgenomen onder de vorm van een beslissingsdiagram in bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering houdende nadere regels inzake de ruimtelijke veiligheidsrapportage.

Gelet op het feit dat:

- volgens de gegevens van de dienst VR het plangebied niet binnen de consultatiezone van Seveso-inrichtingen ligt;
- volgens de gegevens verstrekt in de toelichtingsnota in het plangebied geen Seveso-inrichtingen mogelijk zijn;

besliste de dienst VR op 23 mei 2023 dat er geen ruimtelijk veiligheidsrapport dient opgemaakt te worden.

3.3 VEN-toets

Het gebied grenst aan het VEN-gebied “De vallei van de Dender en de Mark”, dat aangeduid staat als GEN (grote eenheid natuur). De aanduiding als watergevoelig openruimtegebied, leidend tot het behoud van het bouwvrije karakter, en de daar toegelaten functies hebben geen negatieve impact op natuurwaarden of VEN-gebieden.

3.4 Onroerendergoed-toets

Het gebied “Spinnewiel” ligt volledig binnen het vastgesteld landschapsatlasrelict “Welle- en Kapellemeersen”.

Het is een voormalig hooiweidegebied met strookvormige bospercelen, aan beide zijden van de Dender gelegen. In de 20ste eeuw werden de hooiweiden door populierenaanplanten vervangen.

De aanduiding als watergevoelig openruimtegebied wordt als positief beschouwd gezien deze gebieden hierdoor vrijgesteld worden van grootschalig wijziging van het landgebruik en ingrepen in de bodem. Ook indirecte effecten op de omliggende gebieden worden hierdoor voorkomen.

4 Advies lokale besturen

Op 24 mei 2018 werd een ontwerp-afbakening door het CIW overgemaakt aan de betrokken colleges van burgemeester en schepenen.

Op 19 juni 2018 besliste het college van burgemeester en schepenen van Affligem om het voorstel van afbakening een gunstig te geven met betrekking tot het ontwerp van voorlopige aanduiding op perceelsniveau van het gebied “Spinnewiel” als watergevoelig openruimtegebied.

¹ Europese richtlijn betreffende de beheersing van de gevaren van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen betrokken zijn.

5 Rechtsgevolgen

De aanduiding als WORG heeft geen andere rechtsgevolgen dan deze vermeld in artikel 5.6.8, VCRO.

Ingevolge de bepalingen van artikel 5.6.8, §6, VCRO, komen eigenaars van gronden die gelegen zijn binnen een definitief aangeduid watergevoelig openruimtegebied in aanmerking voor een eigenaarsvergoeding, met toepassing van dezelfde voorwaarden en modaliteiten als deze die gelden voor de planschadevergoeding, zoals deze vooropgesteld wordt met het Instrumentendecreet. Ingevolge de daarin opgenomen harmonisering en aanpassing van de compenserende vergoedingen, wordt die eigenaarsvergoeding bepaald op basis van een schaderapport van de landcommissies.

5.1 Stedenbouwkundige voorschriften

Het voorschrift wordt bepaald door artikel 5.6.8, §3 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO).

Ter informatie wordt hierbij de tekst zoals geldig op datum van deze voorlopige aanduiding weergegeven:

Binnen de aangeduide watergevoelige openruimtegebieden zijn waterbeheer, natuurbehoud, bosbouw, landschapszorg, landbouw en recreatie nevensgeschikte functies.

Voor zover de ruimtelijk-ecologische draagkracht en de waterbeheersfunctie van het gebied niet worden overschreden, zijn alleen de volgende handelingen die nodig of nuttig zijn voor de functies, vermeld in het eerste lid, toegelaten:

1° het aanbrengen van kleinschalige infrastructuur, gericht op de sociale, educatieve of recreatieve functie van het gebied, waaronder sanitaire gebouwen of schuilplaatsen van één bouwlaag met een oppervlakte van ten hoogste 100 m², met uitsluiting van elke verblijfsaccommodatie;

2° het aanleggen, herstellen, heraanleggen of verplaatsen van openbare wegen en nutsleidingen. Openbare wegen en nutsleidingen kunnen aangelegd of verplaatst worden voor zover dat noodzakelijk is voor de kwaliteit van het leefmilieu, het beheer van het landschap, het herstel en de ontwikkeling van de natuur en het natuurlijk milieu, de openbare veiligheid of de volksgezondheid;

3° het aanbrengen van kleinschalige infrastructuur, gericht op het gebruik van het gebied voor landbouw of hobbylandbouw;

4° handelingen die nodig of nuttig zijn om overstromingen te beheersen of om wateroverlast buiten de natuurlijke overstromingsgebieden te voorkomen;

5° handelingen voor natuurbehoud en landschapszorg.

De mogelijkheden om af te wijken van stedenbouwkundige voorschriften of om rekening te houden met ontwerpen van stedenbouwkundige voorschriften, vermeld in titel IV, hoofdstuk 4, zijn van overeenkomstige toepassing in de aldus aangeduide gebieden.

5.2 Verkavelingen en principiële akkoorden

Zoals bepaald in artikel 5.6.8, §4, VCRO heeft de definitieve aanduiding als watergevoelig openruimtegebied van rechtswege het verval tot gevolg van onbebouwde delen van niet-vervallen verkavelingen die liggen binnen het watergevoelig openruimtegebied. Ook principiële akkoorden vervallen van rechtswege.

Er zijn binnen de aanduiding geen niet-vervallen verkavelingen of principiële akkoorden gekend.

5.3 Ruimtebalans

In dit watergevoelig gebied zijn volgende bestemmingen gelegen die niet meer gerealiseerd kunnen worden na definitieve aanduiding.

Bestemmingscategorie	
Woongebieden	0,1 ha
Woonuitbreidingsgebieden	1,4 ha

6 Conclusie

De aanduiding is conform het ontwikkelingsperspectief zoals gemotiveerd in eerdere beslissingen van de Vlaamse Regering over het signaalgebied (VR 2015 0805 DOC. 0454).

De kaarten van de overstromingsgevoelige gebieden tonen in het zuiden van het gebied een middelgrote kans op overstromingen. In het noordelijk deel van het gebied is er een kleine kans op overstromingen onder klimaatverandering. Vrijwaring van het gebied voor verder bebouwing is aangewezen en ondersteunt de uitvoering van acties uit het stroomgebiedbeheerplan 2022-2027 ter realisatie van bijkomende waterberging.

Er bestaat een conflict tussen de verdere realisatie van de bestemming en de belangen van het watersysteem. Om die reden wordt het gebied 'Spinnewiel' in Affligem voorlopig aangeduid als watergevoelig openruimtegebied.